

BARCELONA PRODUCCIÓ

VALENTINA ALVARADO MATOS I CARLOS VÁSQUEZ MÉNDEZ

el otro aquí

14.02 – 21.04.2024

Llegeixo en una entrevista, concretament a la revista *Lumière*, que Valentina Alvarado Matos (Maracaibo, 1986) i Carlos Vásquez Méndez (Santiago de Xile, 1975) inicien el 2017 una mena de “col·lectiu sense nom”. A l’entrevista hi apareix escrit així, entre cometes. M’agrada el gest, i entenc bé a què fan referència. Des d’aleshores, totes dues artistes, totes dues cineastes, han treballat d’una manera individual i d’una manera conjunta, desenvolupant un cos d’obra versat en la imatge fílmica des de dos interessos compartits. D’una banda, l’autoreferencialitat cinematogràfica; és a dir, un cinema que ens parla del mateix cinema. De l’altra, una narrativa emocional i sensible que sorgeix a través de la vivència.

En aquest sentit, la seva fascinació per l’essència tècnica i il·lusòria del cinema les ha dut a fixar l’atenció en qüestions com l’existència lumínica de la imatge en moviment, els seus efectes perceptius a la nostra retina, o fins i tot a comprendre el seu artifici –el cel·luloide, el projector, la pantalla– sota una concepció objectual i escultòrica que estreny els vincles entre el cinema i les arts visuals, entre la sala de projecció i l’espai expositiu.

Valentina Alvarado Matos i Carlos Vásquez Méndez comparteixen a més un narrar poètic confeccionat a través de la fragmentació i el diàleg entre imatges disperses, en què la pertinença

afectiva i tel·lúrica a llocs i moments determinats subratlla una altra experiència compartida per totes dues: la del trànsit migratori i els seus efectes vitals. Em refereixo a tot allò que implica arribar a un lloc nou, anhelar el d’origen, sentir les correspondències entre tots dos, identificar les proximitats i les distàncies, les absències i les presències...

el otro aquí és una exposició sobre la imatge fílmica; una pel·lícula expandida per l’espai de La Capella que, voluntàriament, desdibuixa la seqüència lineal del cinema a favor d’un recorregut físic no conduït. Dit d’una altra manera, ja no seiem perquè passi alguna cosa davant dels nostres ulls, sinó que ens movem mentre aquesta cosa passa d’una manera simultània, sense possibilitat d’accedir a la seva totalitat. D’aquesta manera, l’exposició ens interpel·la des d’aquesta noció de trànsit; una cosa que, per defecte, implica ser en un lloc i no en un altre, incorporant així un relat que incideix en l’arxiu, el record i la memòria personal, tot i que sense focalitzar-se en unes circumstàncies particulars; el seu treball explora, més aviat, la capacitat empàtica de les imatges, la seva potència subjectiva universal.

Podríem dir que tota la instal·lació funciona com una màquina fílmica d’alta capacitat evocadora. En primer lloc, perquè es manifesta a si mateixa com a artefacte tècnic, evidenciant els projectors

analògics (16 mm i diapositives) i els digitals, o reivindicant les mateixes estructures que els sostenen, així com les pantalles penjants que es distribueixen per l'espai. En segon lloc, per la fugacitat de les imatges, sintetitzades en moments específics de curta durada –de vegades, escassos segons; d'altres, uns pocs fotogrames–, però capaces de fixar-se a la nostra ment a través de paisatges, detalls o gestos que es dibuixen o desdibuixen segons una capacitat de sentir no condicionada.

Finalment, l'essència del cinema apareix també en dos gestos fonamentals dins de la instal·lació: la presència del blanc –l'halo de llum, la imatge sense imatge, o simplement l'espera, l'expectativa d'imatge– i la banda sonora. I mentre el blanc s'imposa com a realitat física, creant fins i tot protoimatges abstractes, prèvies a la il·lusió fílmica, el so maquinat dels sistemes de projecció ens acompanya mentre observem, mentre ens movem per la sala; un so repetitiu, hipnòtic, que, lluny de molestar, afegeix unes altres dinàmiques rítmiques, gairebé coreogràfiques, a l'esdevenir de la pel·lícula. Només en una de les capelles laterals, i com a so secundari, un paisatge sonor se suma a les màquines des d'un racó, obrint un petit espai d'escolta en què la imatge sembla que no hi entra.

Sense pretensió documental, sense pacte ficcional, o simplement deixant que siguin les mateixes imatges les que configuren un possible relat, *el otro aquí* exhibeix un arxiu viu, performatiu, en el qual conviuen filmacions d'ambdues artistes convertides ara en imatges de registre, en espurneigs que intensifiquen una sèrie de capes que també transiten. Sense forçar, *el otro aquí* és tant introspecció com activisme a través de les imatges.

I en aquest esdevenir continu, la pràctica fílmica de Valentina Alvarado Matos i Carlos Vásquez Méndez assaja una última expansió inesperada, una que, de fet, transcendeix el mateix espai expositiu de La Capella. A finals de març, i com a continuïtat i revers d'*el otro aquí*, ambdues artistes presenten un desplaçament expositiu a la

planta baixa de La Virreina Centre de la Imatge. Així, La Capella i La Virreina exploren un sistema de complicitat i col·laboració que genera un relleu contextual significatiu a través de tres moments complementaris centrats en l'anàlisi de la imatge cinematogràfica. El primer té lloc només a La Capella, el segon genera un diàleg presencial entre les dues institucions, i el tercer –com a resposta possible al que ha tingut lloc– culmina a La Virreina.

David Armengol
Director artístic de La Capella